

23 juli 2019

'zelf evaluatie DINGtiid'

bloeigesprek.com & frijman.frl

Ondersteunen bij uitvoeren zelfevaluatie DINGtiid

Bloei! & Frijman

DINGtiid heeft Bloei! & Frijman gevraagd DINGtiid te ondersteunen bij het uitvoeren van een zelfevaluatie over de periode 2014 – 2018.

Het betreft een natuurlijk moment om de evaluatie uit te voeren. DINGtiid is ingesteld in 2014. De eerste voorzitter is opgevolgd en er vinden wisselingen plaats in het initiële bestuur. De evaluatie biedt een terugblik op wat goed is geweest en wat beter kan en daarmee handvatten voor het nieuwe bestuur.

In voorliggende rapportage vind u de uitkomsten van deze zelfevaluatie.

Opdrachtgever voor Bloei! & Frijman is de voormalig voorzitter van DINGtiid mevrouw Tytsy Willemsma. Het concept is in overleg met haar en de nieuwe voorzitter Jan Koster voorgelegd ter review en akkoord aan de huidige bestuursleden.

De voorliggende rapportage is opgebouwd uit de volgende onderwerpen:

- Geformuleerde opdracht aan Bloei! & Frijman
- Doel van de evaluatie
- Aanpak
- Bevinden en aanbevelingen
- Bouwstenen
- Samenvatting van de uitkomsten

Opdracht aan Bloei! & Frijman

WETTELIJK KADER

- DINGtiid is het Orgaan voor de Friese taal, ingesteld bij de Wet gebruik Friese taal (Taalwet, 2014); tegen de achtergrond van deze Taalwet voert DINGtiid haar wettelijke taken uit. DINGtiid heeft tot taak de gelijke positie van de Friese taal en de Nederlandse taal in de Provincie Fryslân te bevorderen. Dat doet ze voornamelijk door gevraagd en ongevraagd te rapporteren en te adviseren aan Rijk, Provincie en gemeenten.
- De Kaderwet Adviescolleges stelt dat adviesorganen een vierjaarlijkse evaluatie uitvoeren en opleveren aan de minister (art. 28).

OPDRACHT

- DINGtiid ziet de evaluatie als een belangrijk handvat om verder te professionaliseren, en zoekt in dat proces naar concrete bouwstenen. Ze vraagt Bloei! & Frijman om de zelfevaluatie te begeleiden. De evaluatie betreft de periode 2014-2018. Het eindrapport bevat aanbevelingen en bouwstenen voor de toekomst. De eindpresentatie hiervan vindt plaats tijdens een reguliere bestuursvergadering.

(Tekst overgenomen uit definitieve opdracht 12 april 2019)

De aanpak (1/2)

In de aanpak staat de bestaansreden van DINGtiid centraal. Zij is het orgaan (Wet gebruik Friese taal) voor de Friese taal dat het ministerie van Binnenlandse Zaken en de Provincie Fryslân voorziet van gevraagd en ongevraagd advies over de Friese taal.

De kernvraag in de evaluatie is dan hoe effectief is DINGtiid in haar taak geweest om beide overheden van gevraagd en ongevraagd advies te voorzien en welke mogelijkheden worden er gezien om de effectiviteit te vergroten.

De resultaten zijn uitsluitend gebaseerd op interviews met stakeholders zijnde:

- Ministerie van Binnenlandse Zaken
- Provincie Fryslân
- Het bestuur van DINGtiid
- Voormalige voorzitters DINGtiid
- Ambtenaar die in 2014 heeft geadviseerd ten behoeve van de vormgeving van DINGtiid

Om een integraal beeld te krijgen van het functioneren van DINGtiid is geredeneerd vanuit de volgende ondersteunende vragen. Wat gaat er goed en wat kan er beter in relatie tot:

- de zichtbaarheid van DINGtiid
- de aansturing van DINGtiid
- de processen van DINGtiid
- de inhoud van de adviezen van DINGtiid
- de resultaten die DINGtiid geboekt heeft.

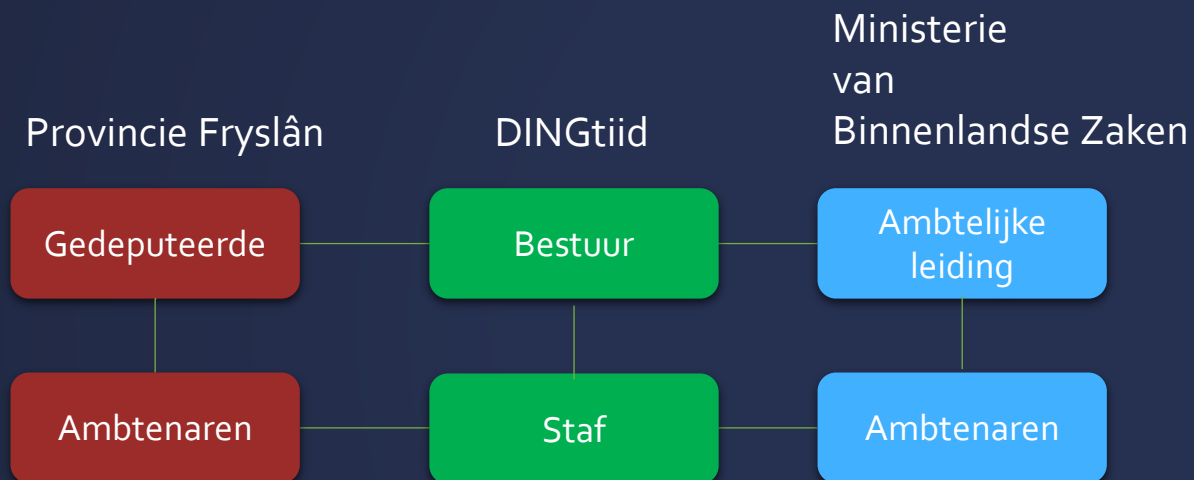
De aanpak (2/2)

De interviews zijn uitgevoerd in de vorm van open gesprekken. Dit leidt in de visie van Bloei! & Frijman tot meer inzichten die onversneden op tafel komen. Mensen zeggen dan eerder wat ze 'echt' bezighoudt. Vervolgens zijn de verschillende inzichten van de geïnterviewden geordend en gevalideerd op de voorgenoemde hulpvragen. Uit de verschillende interviews hebben Bloei! & Frijman in de vorm van bevindingen een rode draad gedestilleerd. Op basis hiervan zijn aanbevelingen opgesteld, welke tenslotte zijn geordend naar de zogenaamde bouwstenen.

- In totaal zijn er 8 interviews gehouden met de diverse stakeholders in periode van 20 mei tot 26 juni (zie bijlage I)
- Conform afspraak heeft er geen documentenanalyse plaatsgevonden
- Alle gesprekken zijn opgenomen, teruggeluisterd ter verwerking en zoals besproken zijn de audio bestanden daarna vernietigd.

Weergave van de aanpak

Bevindingen Ministerie van Binnenlandse Zaken (ambtelijke leiding en ambtenaren)

- De relatie met DINGtiid is verbeterd **proces**:
  - eerst de nodige problemen op het gebied van bedrijfsvoering
  - moeizame relatie met vorige secretaris, signalen kwamen niet goed door bij bestuur DINGtiid
- Zoek betere aansluiting bij bestuurlijke cycli Ministerie Binnenlandse Zaken **proces**
- Betrek stakeholders eerder, ook als ze een mindere evidente rol hebben in een vraagstuk. 'Ken ze er in' **proces en aansturing**
- Het Fries heeft geen vijanden maar heeft meer vrienden nodig. Fries staat er goed voor. Tel uw zegeningen >> cultuur, taal, identiteit,... **aansturing en zichtbaarheid**
- Wees positief over Fries en claim meer positie als DINGtiid (podium) **zichtbaarheid**
- Bestuur is redelijk onzichtbaar **zichtbaarheid**

Bevindingen Provincie Fryslân - Gedeputeerde

- In basis tevreden:
  - op inhoud, hoe er wordt gewerkt,
  - prettige personen, manifesteren zich goed,
  - positieve bestuurlijke onrust, ongevraagd advies is niet altijd gemakkelijk voor iedereen
proces, inhoud, resultaat
- Geef meer handreikingen voor wat Provincie met advies kan. 'Het hoe' **inhoud**
- Kom meer in verbinding met BZK **zichtbaarheid, aansturing en proces**
- Bestuur meer naar buitentreden en taken effectiever verdelen **zichtbaarheid en aansturing**

Bevindingen Provincie Fryslân - Ambtenaren

De meerwaarde wordt voornamelijk ervaren op de volgende punten

- Onafhankelijk en kritisch adviesorgaan die afgelopen jaren een duidelijkere positie heeft verkregen **zichtbaarheid**
- Heeft op strategische punten de situatie en organisatie van Friese taal in beeld gebracht zoals bij de Belastingdienst, in onderwijs, binnen gemeenten en Provincie **resultaat**
- Kritisch meegedacht over totstandkoming nieuwe BFTK (waarin lange termijnvisie is meegenomen) **resultaat**
- Met het Taalskipper advies vinger op zere plek gelegd **resultaat**
- Sector- en dossierkennis Bestuur DINGtiid (in het bijzonder dossier Rechten) **inhoud**

Bevindingen Provincie Fryslân - Ambtenaren

Op onderstaande punten kan verbeterd worden

- De effectiviteit van advies kan verbeterd worden. In het voortraject worden de adviezen niet altijd voldoende afgestemd op actuele processen en afspraken tussen Provincie en BZK, actualiteit en feitelijke juistheid. Lopende processen worden hiermee soms doorkruist. De onafhankelijkheid lijkt een soort kramp te veroorzaken waardoor er onvoldoende communicatie is tussen staf DINGtiid en ambtenaren Provincie **inhoud**
- Adviezen worden onvoldoende voorzien van praktische handvatten tot implementatie en daarmee minder effectief **inhoud resultaat**
- Er wordt ineffectiviteit en moeizame samenwerking ervaren. Dit zet druk op het vertrouwen **aansturing proces**

Bevindingen Provincie Fryslân - Ambtenaren

- Er is onvoldoende afstemming tussen BZK, Provincie en DINGtiid (gedrieën). Zowel op bestuurlijk als uitvoerend niveau **aansturing proces**
- DINGtiid vind lastig aansluiting bij de ambtelijk en bureaucratische werkwijze bij de Provincie. Er lijkt soms te weinig begrip voor deze processen **proces**
- DINGtiid adviseert Provincie en facturen DINGtiid worden bij Provincie ingediend en verwerkt. Dit zorgt mede voor kritische houding bij Provincie **proces**
- De kwaliteit externe samenwerkingspartners DINGtiid wordt niet altijd als voldoende ervaren **inhoud**
- Er is onduidelijkheid over mandaat en rolvastheid in staf waardoor er veel extra afstemming nodig is en (praktische) beslissingen moeilijk tot stand komen. (huisvesting, financiële processen) **aansturing**

Bevindingen staf DINGtiid

- Zorg dat de geest van de wet meer wordt uitgedragen, leidt nu te vaak tot papieren exercities (het moet van de wet). Kijken naar de kansen van meertaligheid. Niet alleen 'sec' de focus op de taal **zichtbaarheid, aansturing, inhoud**
- Er is behoefte aan rol van secretaris, deze wordt benoemd door de minister **proces**
- Laatste jaren veel geleerd om in het ritme van bestuurlijke organisaties te komen **proces**
- Structuur van werkprogramma wordt als positief ervaren **proces**
- Handelen moet pragmatisch zijn. Dat gaat goed met MinBZK maar minder goed met Provincie Fryslân **proces, inhoud, resultaat**
  - Bij Provincie Fryslân te maken met meerdere personen (onduidelijkheid rol)
  - Provincie vindt het doorvragen van DINGtiid niet gemakkelijk (welke rol, welke stoel)

Bevindingen staf DINGtiid

- Contact met bestuur DINGtiid is stroef. Er herhaaldelijk achteraan moeten...
aansturing, proces
- Er wordt gebrek aan eigenaarschap dossierhouder binnen bestuur ervaren...
aansturing, proces
- Onduidelijkheid in mandaat en daarom veel afstemming **proces** (Bestuur stelt werkprogramma vast en zou op basis hiervan mandaat aan staf kunnen geven)

Bevindingen Bestuur DINGtiid

- DINGtiid heeft in beginfase tijd genomen om het speelveld te verkennen, daardoor misschien wat minder zichtbaar **zichtbaarheid**
- Bekendheid kan nu ook nog beter maar is het nodig. DINGtiid is er niet om op de voorgrond te treden. We hoeven ons niet te positioneren maar zijn juist van het verbinden van verschillende partijen en gremia **zichtbaarheid, aansturing**
- Roldiscussie. Wat zijn we wel en wat zijn we niet. Bijvoorbeeld geen juridisch loket **aansturing**
- Balans in ambitie. Waar willen we en kunnen we impact maken. Hoeveelheid hooi op de vork? **aansturing**
  - Kwaliteit van het advies, wat kunnen we goed neerzetten **inhoud**
  - Kwaliteit van het advies dat we inkopen **inhoud**
- Reactie Provincie en BZK op adviezen liet soms lang op zich wachten (frusterend), nu komen we beter op de kaart en worden we gevraagd. Balans houden in wat we wel en niet oppakken gezien beperkte capaciteit **proces, resultaat**

Bevindingen Bestuur DINGtiid

- Moeite met bureaucratische processen **proces**
- Trots op 'Taalskipper'. Die rol moet nog wel beter uit de verf komen **resultaat**
- Trots op BFTK **resultaat**
- De nieuwe CvdK vindt Fries heel belangrijk en draagt het uit
- In begin veel gedoe over budgetten **proces**
- Samenwerking met staf vraagt aandacht. Inhoud van adviezen is goed. Bestuurlijke sensitiviteit moet beter. Behoefte aan bestuurssecretaris **proces, inhoud**

De
geïnterviewden
geven op
hoofdpijnen een
positieve
terugkoppeling en
bevestigen de
meerwaarde van
DINGtijd

Bloei! & Frijman

MEERWAARDE

- Het definiëren van een lange termijn visie en strategie wordt door allen positief benoemd
- DINGpetearen worden als een zeer goede manier gezien om zowel input te verzamelen als te fungeren als verbindende factor
- Het Taalskipper advies en BFTK worden unaniem genoemd als een positieve verandering
- De aanpak wordt als creatief en inspirerend benoemd
- De onafhankelijke en kritische positie en de mogelijkheid tot het geven van ongevraagd advies wordt als waardevol benoemd.

Na een periode van pionieren, positiebepaling en strategieontwikkeling is het tijd voor het professionaliseren van DINGtiid en het bestendigen hiervan.

Bloei! & Frijman

AANBEVELINGEN

- Zichtbaarheid
  - Verbeter de zichtbaarheid van het bestuur bij Provincie en BZK op bestuurlijk niveau
- Proces
  - Verbeter de relatie tussen staf DINGtiid en ambtenaren Provincie
  - Verbeter aansluiting op de bestuurlijke cycli van BZK en Provincie
  - Verbeter aansluiting op bestuurlijke cycli en politieke agenda's. Accepteer deze processen en strijd er niet tegen.
  - Verbeter het proces van opstellen en aanbieden van ongevraagd advies. Stem af met ontvangende partij op onderwerpen als relevantie, actualiteit en aansluiting grotere agenda's met behoud van inhoudelijk kritische lijn.
- Aansturing
  - Verbeter de rolvastheid en verduidelijk taakomschrijving en mandaat van staf DINGtiid en verhelder daarmee de relatie tussen staf en bestuur
  - Benoem en formaliseer rol bestuurssecretaris

Na een periode van pionieren, positiebepaling en strategieontwikkeling is het tijd voor het professionaliseren van DINGtijd en het bestendigen hiervan.

Bloei! & Frijman

AANBEVELINGEN

- Inhoud
  - Overweeg adviezen te voorzien van praktische handvatten voor uitvoering
  - Blijf scherp op kwaliteit ingekocht advies
  - Adviseer op strategische vraagstukken en laat ad hoc verzoeken het werkprogramma niet verstoren
- Resultaat
  - Adviezen worden beter ontvangen als er meer vanuit verbinding met Provincie en BZK wordt gewerkt

We adviseren de volgende stappen uit te voeren ter verhoging van de effectiviteit en efficiency van DINGtijd

Bloei! & Frijman

BOUWSTENEN

1. Ontwikkelen staf (in samenwerking met Bestuur)
  - Benoem en formaliseer rol bestuurssecretaris
  - Verbeter de rolvastheid en verduidelijk taakomschrijving en mandaat van staf DINGtijd
  - Investeer in relatie staf DINGtijd en ambtenaren Provincie
  - Verbeter aansluiting op de bestuurlijke cycli van BZK en Provincie
2. Zichtbaarheid DINGtijd
  - Investeer op bestuurlijk niveau in relatie met Ministerie en Provincie.
  - Verbeter aansluiting bestuurlijke cycli van BZK en Provincie op bestuurlijk niveau
3. Resultaat - Kwaliteit advies DINGtijd
  - Stem gevraagd en ongevraagd advies beter af met de stakeholders (aansluiting en timing)
  - Blijf scherp op kwaliteit ingekocht advies

DINGtiid in perspectief

DINGtiid is ingesteld bij de Taalwet (2014), en geïnitieerd vanuit de brede behoefte om het belang van de Friese Taal op een andere manier te borgen en te ontwikkelen dan door haar voorganger het Konsultatief Orgaan. Er was behoefte aan meer creativiteit en ondernemerschap.

Samengevat kan gesteld worden dat DINGtiid in deze opzet geslaagd is in de eerste jaren van haar bestaan. Ze wordt ervaren als creatief en ondernemend. Dat kan ingewikkeld zijn in een wereld waar bestuurlijke processen de boventoon voeren en een jonge kleine organisatie als DINGtiid die zichzelf nog aan het uitvinden is en grotendeels afhankelijk is van drukbezette bestuurders voor wie dit een nevenfunctie is.

Er zijn zeker dingen te leren en te verbeteren maar in de visie van de onderzoekers staat DINGtiid op de kaart. Bescheiden op de kaart omdat zij bewust liever op de achtergrond verbindend is tussen stakeholders die zich sterk maken voor de Friese taal.

De kunst voor DINGtiid zal zijn om balans te vinden tussen:

- Het aansluiten en conformeren aan bestuurlijke processen bij haar belangrijkste stakeholders (Provincie Fryslân en het Ministerie van Binnenlandse Zaken) en het behouden van haar creativiteit en ondernemerschap
- Onafhankelijk (gevraagd en ongevraagd) advies geven en de adviezen in wording afstemmen met haar belangrijkste stakeholders zodat de effectiviteit van het advies toeneemt